

ἂν προσπέσῃ, εἴτε ὕδωρ, εἴτε λίθον, ἢ ἄλλο τι βία συμπεριελίσσων καὶ ἀντισπῶν κάτωθεν καὶ ἀνέλκων. Ὅταν μὲν οὖν ἀχρωμάτιστον κάτω φέρονται τὸ πνεῦμα, τυφῶν καλεῖται· ὅταν δὲ καὶ ἐκπυρωθῆ, πρηστήρ. Ἐκπυροῦται δὲ ὅταν ἦ λεπτότερον. Ὅταν δὲ καὶ μᾶλλον λεπτόν ἦ, κερκυνός ἐστι καὶ καλεῖται, τῇ μὲν λεπτῷ καὶ πυρώδει εἰκῶς τῇ ἀστραπῇ, τῷ δὲ συνεχεῖ ὡς ὄλοσχερεῖ διαφέρων· ἐκείνη γὰρ κατὰ μέρος καὶ σποράδην καὶ διατετμημένη ἐκκρίνεται. Ὁ κερκυνός οὖν ἐκ μὲν λεπτοῦ πνεύματος ὢν, δίδεισιν ἀπροσκόπτως καὶ οὐ καίει τὸ προστυχόν, ὃν καὶ ἀργῆτα καλοῦσιν, ὡσπερ τὸν μετρίως καίοντα, ψολόεντα. Οὗτος δὲ ὁ ψολόεις, διὰ τὸ παχύτερον τοῦ ἀργῆτος εἶναι, ἐκπυροῖ μὲν τὸ προστυχόν καὶ χώννυσιν ἐπικαίων. Φθάνει δὲ ἡ καύσα· παντάπασι παριῶν, ἀντιτύποις δὲ προσπεσῶν, πλεῖον ἐν αὐτοῖς ὄρα. Ἐμπεσῶν γὰρ ἐν ἀσπίσι, τὸν μὲν χαλκὸν ἔτηξε, τὸ δὲ ξύλον διήλθεν ἀπλῶς μανώτερον ὄν. Ὅθεν πνεύματά εἰσιν, ἀλλ' οὐ λίθοι· βροχόμενοι, ὡς τινες ἠλιθίως ἔφησαν. Καὶ ἱματίοις δὲ

15 πολλακίς ἐμπεσῶν κερκυνός, ὁ τοιοῦτος τρόχος μὲν ἐμποιεῖ καταναλίσκων τὴν κρόκην, οὐ καίει δὲ παντάπαιν. Καὶ ὅτι προέρχεται πνεῦμα τοῦ κερκυνοῦ, καὶ μὴ βλέπηται· ὅθεν τὸ πληγησόμενον ὑπὸ κερκυνοῦ πρὸ τοῦ πληγῆναι ὄραται κινούμενον· οὕτω καὶ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν γινόμενων, διίστανται ἐνίοτε καὶ ῥίγνυνται λίαν καὶ ἄλλα πεπυκνωμένα, διότι

20 συνεκκρίνεται αὐτοῖς καὶ προσεμπίπτει τῶν πάσχουσιν πνεῦμα, ὃ καὶ τὸν ψόφον καὶ τὴν πληγὴν ποιεῖ.

Ὅτι ἡ ἄλως καὶ ἡ ἴρις καὶ οἱ παρήλιοι καὶ αἱ ῥάβδοι σπανίως ἐν νυκτὶ γίνονται· διὰ τὸ ἐν νυκτὶ μὴ δηλοῦσθαι ῥαδίως τὰ χρώματα τὰ ἐν τῇ ἰριδι· παρήλιον δὲ καὶ ῥάβδον περὶ τὸν ἥλιον γίνεσθαι, ὅς οὐ φαίνεται

26 ἐν νυκτί. Ταῦτα δὲ πάντα δι' ἀνάκλασιν ὄραται διαφέροντα τοῖς τόποις καθ' οὓς γίνονται αἱ ἀνακλάσεις. Ἔστι δὲ ἡ μὲν ἄλως κυκλοτερὴς, ἂν τε περὶ ἥλιον, ἂν τε περὶ σελήνην ἦ, ἢ ἄλλο τι τῶν λαμπρῶν ἀστέρων. Καὶ ἡ μὲν σύστασις αὐτῆς καὶ σύγκρισις ἐπομβρίας σημεῖον· αἱ δὲ διασπάσεις τῆς ἀτμίδος εἰς νέφος συνούσης πνευμάτων· αἱ δὲ μαράνσεις, εὐδίας

30 καὶ ἀλέας. Εἶτα καὶ κατὰ τοὺς μαθηματικούς, οὐ κατὰ τὴν ἰδίαν δόξαν, τὸ κυκλικὸν τῆς κατὰ τὴν ἄλω ἀνακλάσεως δείκνυσιν ἐκ διαγράμματος. Φησὶ δὲ καὶ πῶς τῇ γῆ γίνεσθαι τὴν ἄλω· ὅτι νηνεμωτέρα τὰ πρόσγεια· τὰ γὰρ πνεύματα διίστῶσι ταύτας καὶ οὐκ ἐῷσι συνιέναι. Καὶ πλεονάκις ἄλως περὶ τὴν σελήνην ἢ τὸν ἥλιον φαίνεται, τοῦ ἐν τῷ ἡλίῳ πλείστου

f. 285 ὁ θερμοῦ οὐκ ἐῷντος τὰς συστάσεις ταύτας γίνεσθαι, | διακρίνοντος δὲ μᾶλλον. Γίνονται δὲ αἱ ἄλωνες καὶ περὶ ἀστέρας, ἀλλ' οὐ σημεῖα παρέχουσιν ἀδύτων, ἢ πνευμάτων, ἢ εὐδίας, ὡς ἐπὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ἀπὸ συστάσεων μικρῶν καὶ λεπτοτέρων γινόμεναι καὶ οὐχ ἐτοίμων πρὸς τὸ ποιεῖν μεταβολάς.

40 Ὅτι ἡ ἴρις ἔμφασίς ἐστι τῆς τοῦ ἡλίου περιφερείας δι' ἀνακλάσεως

γινομένη, όταν ἐπεναντίας ὁ τε ἥλιος καὶ τὸ νέφος ὡσιν, καὶ ἡμεῖς τῷ μὲν μεταξύ, καὶ πολλὰ δὲ περὶ τῶν αὐτῆς χρωμάτων διεξέεισι καὶ τῆς τριττῆς ἐν ταύτῃ περιφερείας· καὶ ὅτι ἀδύνατον γενέσθαι τὸ σχῆμα τῆς ἱριδος τέλειον κύκλον, ἢ τμήμα μείζον ἡμικυκλίου· καὶ ὅτι ἐάν μὲν ὁ ἥλιος ἐπ' ἀνατολῆς, ἢ δύσεως ἤ, ἢ ἀνάκλασις τὴν ἱριδα ἡμικύκλιον ποιεῖ· 5 ἐάν δὲ ὑψηλότερον ἢ ὁ ἥλιος τοῦ ὀρίζοντος ἢ κατὰ τὴν ἀνατολήν, ἢ τὴν δύσιν, ἐλάττων ἡμικυκλίου ἢ ἱρις ὄραται, καὶ ἔτι μάλιστα ἐλάττων, ὅσον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα πλέον ὁ ἥλιός ἐστιν. Εἰ δὲ ἐν μεσημβρίᾳ, καὶ ἐλαχίστη. Εἶτα καὶ περὶ τοῦ ἐν ποταμοῖς μέρεσι τοῦ ἐνιαυτοῦ μᾶλλον εἰώθασιν αἱ ἱριδες φαίνεσθαι. 10

Εἶτα καὶ περὶ τῶν ὑπὸ γῆν ἐκκρίσεων διαλαμβάνει ἡγούσιν τῶν τε ὀρυκτῶν καὶ μεταλλευτῶν, ὧν τὰ μὲν ὀρυκτὰ ὑπὸ τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως γίνεται, οἷα τὰ παντοῖα γένη τῶν λίθων, καὶ ἡ σανδαράκη καὶ ἡ ὠγρα καὶ τὸ μίλτον καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ κινάβαρι. Τὰ δὲ μεταλλευτὰ τῆς ἀτμιδῶδους ἀναθυμιάσεως εἰσιν, οἷον τὰ χυτά, ἢ ἐλατά, οἷον σίδηρος, 15 χαλκός, χρυσός καὶ ὅσα τοιαῦτα. Περὶ δὲ τῶν ὀρυκτῶν καὶ μεταλλευτῶν ἰδίαν ἐπίσκεψιν ἐπαγγέλλεται ποιήσειν, ἥτις οὐχ εὔρηται. Ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Θεόφραστος πραγματείαν περὶ μεταλλευτῶν ἐποίησατο, καὶ ἐν ἄλλοις συγγράμμασι περὶ τῶν τίκτων τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ καθηγέμονος ἀναπληροῖ, ὡς εἰκεν, ἐκείνου πρὶν πληρῶσαι ἀπογενομένου: † 20

Sur le livre IV.

Ὅτι τεσσάρων γενικῶν καὶ καθόλου ἀπτῶν ποιητικῶν οὐσῶν, τοῦ τε θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ τοῦ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, αἱ μὲν δύο εἰσι ποιητικαί, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, τὸ δὲ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν πρακτικαί. Θερμότης μὲν γὰρ καὶ ψυχρότης διορίζουσι τε καὶ συνδέουσιν, ὁ ποιητικῆς ἐστὶ 25 δυνάμεως· τὸ γὰρ πῦρ, θερμὸν ὄν, διορίζει μὲν τὰ ἀνομοιομερῆ, οἷον ἐν τῇ χωνείᾳ ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ διορίζει τὸν ἄργυρον καὶ χαλκὸν καὶ τ' ἄλλα ὡς ἀλλότρια· ἐνοῖ δὲ τὰ μέρη αὐτῶν ἀλλήλοις. Τὸ δὲ ψυχρόν, ὁ πάγος, ἐνοῖ καὶ συνάπτει πηγνύων οὐ τὰ ὁμοιογενῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνόμοια. Καὶ μαλάττουσι δὲ αὐτὰ καὶ σκληρύνουσι καὶ ξηραίνουσι τὸ θερμὸν καὶ 30 ψυχρόν· τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ὑπ' αὐτῶν ὡς ποιητικῶν πάσχει. Δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶν λόγων· συγκριτικὰ γὰρ καλοῦνται τὸ θερμὸν καὶ ψυχρόν· τὸ δὲ συγκριτικὸν ποιητικὸν ἐστὶ· καὶ αὐτὸ μὲν ὑγρὸν εὐόριστον φύσει, τὸ δὲ ξηρὸν δυσόριστον. Ταῦτα δὲ ἐν τῷ πάσχειν θεωρεῖται.*

21 Titre grec om A

27 διορίζει répété A

31 ἐπ' αὐτῶν répété A

34 * Après θεωρεῖται, qui finit le fol. 235^v du Vatic. 115, il y a solution de continuité dans le manuscrit, dont des feuilles ont dû se perdre. Ce qui suit, à partir du fol. 236^r, paraît appartenir à un recueil de notes séparées sur divers sujets. Ces notes sont-elles de Scholarios? Leur authenticité n'est pas sûre.

V.

Fragments divers.*

f. 236 . . . ἴδῃ. Ἔτι, τούτων μᾶλλον αἱ βλάβεραὶ ἀλλοιώσεις καὶ κινήσεις, καὶ μάλιστα αἱ λυπηραὶ βλάβαι. Ἔτι, τὰ μεγέθη τῶν ἕδέων καὶ λυπηρῶν πάθη λέγεται.

b

De la privation.

Περὶ στέρσεως.

Στέρσις λέγεται, ἓνα μὲν τρόπον, ἂν μὴ ἔχῃ τι τῶν πεφυκότων ἔχεσθαι, κἂν μὴ αὐτὸ ἦ πεφυκὸς ἔχειν, οἷον φυτὸν ὀμμάτων ἐστερῆσθαι λέγεσθαι· ἓνα δέ, ἂν πεφυκὸς ἔχειν ἢ αὐτό, ἢ τὸ γένος, μὴ ἔχῃ, οἷον
 10 ἄλλως ἄνθρωπος ὁ τυφλὸς ὀψέως ἐστερῆται, καὶ ἀσπάλαξ, τὸ μὲν κατὰ τὸ γένος, τὸ δὲ καθ' αὐτό. Ἔτι, ἂν πεφυκός, καὶ ὅτε πέφυκεν ἔχειν, μὴ ἔχῃ· ἢ γὰρ τυφλότης στέρσις ἐστὶ· τυφλὸς δὲ οὐ κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν, ἀλλ' ἐν ἣ πέφυκεν ἔχειν, ἂν μὴ ἔχῃ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ᾧ ἂν, ἢ καὶ καθ' ὃ, ἢ καὶ πρὸς ὃ, καὶ ὡς ἂν μὴ ἔχῃ πεφυκός· ἐν ᾧ, οἷον ἐν τῷ φωτί· καθ' ὃ,
 15 οἷον κατὰ τὸ δεκτικόν· καὶ πρὸς ὃ, οἷον τὸ ἔρατόν· καὶ ὡς ἂν, οἷον τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ πλησίον. Ἔτι, ἢ βία ἐκάστου ἀφαίρεσις στέρσις λέγεται· καὶ ὁσαυτὸς δὲ αἱ ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀποφάσεις λέγονται, τοσαυταυτὸς καὶ αἱ στέρσεις λέγονται· ἄνισον μὲν γὰρ τῷ μὴ ἔχειν ἰσότητά πεφυκὸς λέγεται· ἀόρατον δέ, καὶ τῷ μὴ ὄλως ἔχειν χρῶμα, καὶ τῷ φαύλως· καὶ
 20 ἄπουν, καὶ τῷ μὴ ἔχειν ὄλως πόδα, καὶ τῷ φαύλως· ἔτι, καὶ τῷ μικρὸν ἔχειν, οἷον τὸ ἀπύρηνον· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ φαύλως πως ἔχειν· ἔτι, τὸ μὴ ῥαδίως, ἢ τὸ μὴ καλῶς, οἷον ἀτμίζον οὐ μόνον τῷ μὴ τέμνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ ῥαδίως, ἢ μὴ καλῶς· ἔτι, τῷ πάντῃ μὴ ἔχειν· τυφλὸς γὰρ οὐ λέγεται· ὁ ἐτερόφθαλμος, ἀλλ' ὁ ἐν ἀμφοῖν μὴ ἔχων ὄψιν· διὸ οὐ πᾶς
 25 ἀγαθός, ἢ κακός, ἢ δίκαιος, ἢ ἀδίκος, ἀλλὰ καὶ μεταξύ.

De la possession.

Περὶ τὸ ἔχειν.

Τὸ ἔχειν λέγεται πολλαχῶς· ἓνα μὲν τρόπον, τὸ ἄγειν κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν, ἢ κατὰ τὴν αὐτοῦ ὀρμήν· διὸ λέγεται πυρετός τε ἔχειν τὸν
 30 ἄνθρωπον καὶ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις, καὶ τὴν ἐσθῆτα οἱ ἀμπεχόμενοι· ἓνα δέ, ἐν ᾧ ἂν τι ὑπάρχοι ὡς δεκτικῷ, οἷον ὁ χαλκὸς ἔχει τὸ εἶδος τοῦ ἀνδράντος, καὶ τὴν νόσον τὸ σῶμα· ἓνα δέ, ὡς τὸ περιέχον τὰ περιεχόμενα· ἐν ᾧ γὰρ ἐστὶ περιεχόμενον τι, ἔχεσθαι ὑπ' ἐκείνου λέγεται, οἷον τὸ ἀγγεῖον ἔχειν τὸ ὑγρὸν φαρμάκον, καὶ τὴν πόλιν ἀνθρώπους, καὶ τὴν

14-15 οἷον ἐν τῷ — τὰ πλησίον, dans la marge gauche A

ναῦν ναύτας· οὕτω δὲ καὶ τὸ ὅλον ἔχειν τὰ μέρη. Ἔτι, τὸ κωλύον κατὰ τὴν αὐτοῦ ὀρμὴν τι κινεῖσθαι ἢ πράττειν, ἔχειν λέγεται· τοῦτο ταῦτα, οἶον καὶ οἱ κίονες τὰ ἐπικείμενα βάρη, καὶ ὡς οἱ ποιεῖται ποιοῦσιν Ἄτλαντα τὸν οὐρανὸν ἔχειν, ὡς συμπεσόντα ἂν ἐπὶ τὴν γῆν, ὥσπερ καὶ τῶν φυσιολόγων | τινές φασι. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον καὶ τὸ συνέχον ἃ συνέχει· i. 236 ἔχειν λέγεται, ὡς διαχωρισθέντα ἂν κατὰ τὴν αὐτοῦ ὀρμὴν ἕκαστον. Καὶ τὸ ἐν τινι δὲ εἶναι ὁμοιοτρόπως πως λέγεται καὶ ἐπομένως τῷ ἔχειν.

De l'origine.

Περὶ ἕκ τινος.

Τὸ ἕκ τινος εἶναι λέγεται ἕνα μὲν τρόπον, ἐξ οὗ ἐστὶν ὡς ὕλης, καὶ 10 τοῦτο διχῶς· ἢ κατὰ τὸ πρῶτον γένος, ἢ κατὰ τὸ ὕστατον εἶδος, οἶον ἐστὶ μὲν ὡς ἅπαντα τυκτὰ ἐξ ὕδατος· ἐστὶ δ' ὡς ἐκ χαλκοῦ ὁ ἀνδριάς· ἕνα δ' ὡς ἐκ τοῦ πρώτου κινήσαντος, οἶον ἐκ τῆς λοιδορίας ἢ μάχης, ὅτι αὕτη ἀρχὴ τῆς μάχης· ἕνα δ' ἐκ τοῦ συνθέτου ἐκ τῆς ὕλης καὶ τῆς μορφῆς, ὥσπερ ἐκ τοῦ ὅλου τὰ μέρη, καὶ ἐκ τῆς Ἰλιάδου τὸ ἔπος, καὶ 15 ἐκ τῆς οἰκίας οἱ λίθοι· τέλος μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ μορφή· τέλειον δὲ τὸ ἔχον τέλος· τὰ δὲ ὡς ἐκ τοῦ μέρους τὸ εἶδος, οἶον ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ οἰδίποδες, καὶ ἡ συλλαβὴ ἐκ τοῦ στοιχείου· ἄλλως γὰρ τοῦτο καὶ ὁ ἀνδριάς ἐκ χαλκοῦ· ἐκ τῆς αἰσθητῆς γὰρ ὕλης ἢ συνθέτη οὐσία, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος ἐκ τῆς τοῦ εἶδους ὕλης. Τὰ μὲν οὕτω λέγεται· τὰ δὲ, ἂν κατὰ 20 μέρος τι· τούτων τις ὑπάρχη τῶν τρόπων, οἶον ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸ τέκνον, καὶ ἐκ γῆς τὰ φυτὰ, ὅτι ἕκ τινος μέρους αὐτῶν· ἕνα δὲ, μεθ' ὃ τῷ χρόνῳ, οἶον ἐξ ἡμέρας νύξ, καὶ ἐξ εὐδίας χειμῶν, ὅτι τοῦτο μετὰ τοῦτο. Τούτων δὲ τὰ μὲν τῷ ἔχειν μεταβολὴν εἰς ἄλληλα οὕτω λέγεται, ὥσπερ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα· τὰ δὲ τῷ κατὰ χρόνον ἐφεξῆς μόνῳ, οἶον 25 ἐξ ἰσημερίας ἐγένετο πλοῦς, ὅτι μετ' ἰσημερίαν ἐγένετο· καὶ ἐκ Διονυσίων Θαργύλια, ὅτι μετὰ Διονύσια.

De la partie.

Περὶ τοῦ μέρους.

Μέρος λέγεται, ἕνα μὲν τρόπον, εἰς ὃ διαιρεθεῖται αὐτὸ ποσὸν ὀπωσοῦν· 30 ἐκεῖ γὰρ τὸ ἀφαιρούμενον τοῦ ποσοῦ, ἢ ποσόν, μέρος λέγεται ἐκείνου, οἶον τῶν τριῶν τὰ δύο μέρος λέγεται πως· ἄλλον δὲ τρόπον, τὰ καταμετροῦντα τῶν τοιούτων μόνον· διὸ τὰ δύο τῶν τριῶν ἐστὶ μὲν ὡς λέγεται μέρος, ἐστὶ δ' ὡς οὐ· ἔτι, εἰς ἃ τὸ εἶδος διαιρεθεῖται ἂν ἀνευ τοῦ ποσοῦ, καὶ ταῦτα μόρια λέγεται τούτου· διὸ τὰ εἶδη τοῦ γένους φασὲν εἶναι· 35 μόρια· ἔτι, εἰς ἃ διαιρεῖται, ἢ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ὅλον, ἢ τὸ εἶδος, ἢ τὸ ἔχον τὸ εἶδος, οἶον τῆς σφαίρας τῆς χαλκῆς, ἢ τοῦ κύβου τοῦ χαλκοῦ

καὶ ὁ χαλκὸς μέρος· τοῦτο δ' ἔστιν ἢ ὕλη, ἐν ἣ τὸ εἶδος, ὡς ἢ γωνία μέρος· ἔτι τὰ ἐν τῷ λόγῳ τῷ δηλοῦντι ἕκαστον, καὶ ταῦτα μόρια τοῦ ὅλου· διὸ τὸ γένος τοῦ εἶδους καὶ μέρος λέγεται· ἄλλως δὲ τὸ εἶδος τοῦ γένους μέρος.

6

De la perfection.

Περὶ τοῦ τελείου.

f. 287 | Τὸ τελειὸν λέγεται· ἐν μὲν οὐ μὴ ἔστιν ἔξω λαβεῖν μηδὲ ἐν μόριον, οἷον χρόνος τέλειος ἕκαστου ὄντος, οὐ μὴ ἔστιν ἔξω λαβεῖν χρόνον τινά, ὅς τούτου μέρος ἔσσι τοῦ χρόνου· καὶ τὸ κατ' ἀρετὴν καὶ τὸ τοῦ εὖ μὴ
 10 ἔχον ὑπερβολὴν πρὸς τὸ γένος, οἷον τέλειος ἰατρός, καὶ τέλειος αὐλητής, ὅταν κατὰ τὸ εἶδος τῆς οἰκείας ἀρετῆς μηδὲν ἐλλείπωσιν. Οὕτω δὲ μεταφέροντες καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν λέγομεν συκοφάντην τελειὸν, καὶ κλέπτην τέλειον, ἐπειδὴ καὶ ἀγαθοὺς λέγομεν αὐτοὺς οἷον κλέπτην ἀγαθὸν καὶ συκοφάντην ἀγαθόν. Καὶ ἢ ἀρετὴ τελειώσις τίς ἔστιν· ἕκαστον γὰρ τότε
 16 τέλειόν τι, καὶ ἢ οὐσία πᾶσα τότε τελεία, ὅταν κατὰ τὸ εἶδος τῆς οἰκείας ἀρετῆς μηδὲν ἐλλείπη μόριον τοῦ κατὰ φύσιν μεγέθους. Ἐτι οἷς ὑπάρχει τὸ τέλος σπουδαῖον, ταῦτα λέγεται κατὰ τὸ ἔχειν τέλος τέλεια· ὥστε, ἐπεὶ τὸ τέλος τῶν ἐσχάτων τί ἔστιν, καὶ ἐπὶ τὰ φαῦλα μεταφέροντες λέγομεν τελείως ἀπολωλέναί, καὶ τελείως ἐφθάρθαι, ὅταν μηδὲν ἐλλείπη,
 20 τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ ᾗ· διὸ καὶ ἢ τελευτὴ κατὰ μεταφορὰν λέγεται τέλος, ὅτι ἄμφω ἔσχατα. Τέλος δὲ καὶ τὸ οὐ ἔνεκα ἔσχατον. Τὰ μὲν οὖν καθ' αὐτὸ λεγόμενα τέλεια τοσαυταχῶς λέγεται, τὰ μὲν τῷ κατὰ τὸ εὖ μηδὲν ἐλλείπειν, μηδὲ ἔχειν ὑπερβολὴν ἐν ἕκαστῳ γένει, μηδ' ἔξω τι λαβεῖν· τὰ δ' ἄλλως, κατὰ τὸ μὴ ἔχειν ὑπερ-
 25 βολὴν ἐν ἕκαστῳ γένει, μηδ' ἔξω τι λαβεῖν· τὰ δὲ ἄλλα ἦδη κατὰ ταῦτα, τῷ ποιεῖν τι τοιοῦτον, ἢ ἔχειν, ἢ ἀρμόττειν τοιοῦτῳ, ἢ ἄλλως γέ πως λέγεσθαι πρὸς τὰ πρώτως λεγόμενα τέλεια.

Sur la limite.

Περὶ πέρατος.

30 Πέρας λέγεται τὸ τε ἔσχατον ἕκαστου, καὶ οὐ ἔξω μηδὲν ἔστι λαβεῖν πρώτου, καὶ οὐ ἔσω πάντα πρώτου, καὶ ὁ ἂν ἢ εἶδος μεγέθους, ἢ ἔχοντος μέγεθος, καὶ τὸ τέλος ἕκαστου τοιοῦτον, ἐφ' ὃ ἢ κίνησις καὶ ἢ πράξις, οὐκ ἀφ' οὐ· ὁ τε δὲ ἄμφω, καὶ ἀφ' οὐ καὶ ἐφ' ὃ, καὶ τὸ οὐ ἔνεκα, καὶ ἢ οὐσία ἕκαστου, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἕκαστῳ· τῆς γνώσεως γὰρ τοῦτο πέρας·
 35 εἰ δὲ τῆς γνώσεως, καὶ τοῦ πράγματος· ὥστε φανερόν ὅτι ὁσαυχῶς ἢ ἀρχὴ λέγεται, τοσαυταχῶς καὶ τὸ πέρας, καὶ ἔτι πλεοναχῶς· ἢ μὲν γὰρ ἀρχὴ πέρας τι· τὸ δὲ πέρας οὐ πᾶν ἀρχή.

Sur l'expression „καθό“.

Τὸ καθό λέγεται πολλαχῶς· ἓνα μὲν τρόπον, τὸ εἶδος καὶ ἡ οὐσία ἐκάστου πράγματος, οἷον καθό ἀγαθόν, αὐτὸ ἀγαθόν· ἓνα δέ, ἐν ᾧ ε. 237* πρῶτῳ πέφηνε γίνεσθαι, οἷον τὸ χρῶμα ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. Τὸ μὲν οὖν πρῶτως λεγόμενον καθό τὸ εἶδος ἐστίν· δεύτερον δέ, ὡς ἡ ὕλη ἐκάστου. Καὶ τὸ ὑποκείμενον ἐκάστῳ πρῶτον· ὅλως δὲ τὸ καθό ἰσαχῶς καὶ τὸ αἴτιον ὑπάρξει· κατὰ τι γὰρ ἐλίλυθεν, ἢ οὐ ἔνεκα ἐλίλυθε, λέγεται, καὶ κατὰ τι παραλελόγισται ἢ συλλελόγισται, ἦτοι τὸ αἴτιον συλλογισμοῦ, ἢ παραλογισμοῦ. Ἐτι δὲ τὸ καθό τὸ κατὰ θέσιν λέγεται, καθό ἔστηκεν, ἢ καθό βαδίξει· πάντα γὰρ ταῦτα τόπον σημαίνει καὶ θέσιν· ὥστε καὶ τὸ καθ' αὐτὸ πολλαχῶς ἀνάγκη λέγεσθαι· ἓνα μὲν, καθ' αὐτὸ τὸ τί ἦν εἶναι· ἐκάστῳ, οἷον ὁ καλίας καθὰ τὸν καλίαν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι· καλίαν· ἓνα δέ, καὶ ὅσα ἐν τῷ τί ἐστίν ὑπάρχει, οἷον ζῶον ὁ καλίας καθ' αὐτόν· ἐν γὰρ τῷ λόγῳ ὑπάρχει τὸ ζῶον· ζῶον γὰρ τι ὁ καλίας· ἓνα δέ, εἰ ἐν αὐτῷ δεδέκεται πρῶτῳ καὶ τῶν αὐτῷ τινί, οἷον ἐπιφάνεια λευκή, καθ' αὐτήν. Καὶ ζῆ ὁ ἄνθρωπος καθ' αὐτόν· ἢ γὰρ ψυχὴ μέρος τι τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ πρῶτῃ τὸ ζῆν. Ἐτι, οὐ μὴ ἐστίν ἐν ἄλλο αἴτιον· τοῦ γὰρ ἀνθρώπου πολλὰ τὰ αἴτια, τὸ ζῶον δὲ ἴπουν· ἀλλ' ὁ μὲν καθ' αὐτόν ἄνθρωπος ὁ ἀνθρωπός ἐστίν. Ἐτι, ὅσα μόνῳ ὑπάρχει, καὶ ἡ μόνον· διὸ τὸ κεχωρισμένον καθ' αὐτό.

20

Sur la disposition, l'habitude, la passion.

Περὶ διαθέσεως. Περὶ ἔξεως. Περὶ πάθους.

Διάθεσις λέγεται τοῦ ἔχοντος μέρη τάξις ἢ κατὰ τόπον, ἢ κατὰ δύναμιν, ἢ κατ' εἶδος· θέσιν γὰρ τινα δεῖ εἶναι, ὡσπερ καὶ τοῦνομα δηλοῖ, ἢ διάθεσις.

[25

Ἐξίς λέγεται ἓνα μὲν τρόπον, οἷον ἐνέργειά τις τοῦ ἔχοντος καὶ τοῦ ἐχομένου, ὡσπερ πράξις τις, ἢ κίνησις· ὅταν γὰρ τὸ μὲν ποιεῖ, τὸ δὲ ποιεῖται, ἐστὶ ποίησις μεταξῦ. Οὕτω καὶ τοῦ ἔχοντος ἐσθῆτα καὶ τῆς ἐχομένης ἐσθῆτος ἐστὶ μεταξῦ ἐξίς. Ταύτην μὲν οὖν φανερόν ἐστι οὐκ ἐνδέχεται ἔχειν τὴν ἐξί·ν· εἰς ἄπειρον γὰρ βαδίζειται, εἰ τοῦ ἐχομένου ἐστὶ· ἔχειν τὴν ἐξί·ν. Ἄλλον δὲ τρόπον ἐξίς λέγεται διάθεσις, καθ' ἣν ἢ εὐ, ἢ κακῶς διάκειται τὸ διακείμενον· ἢ καθ' αὐτό, ἢ πρὸς ἄλλο, οἷον ἡ ὑγεία ἐξίς τις· διάθεσις γὰρ ἐστὶ τοιαύτη. Ἐτι, ἐξίς λέγεται, ἐὰν ᾗ μόνον διαθέσεως τοιαύτης· διὸ καὶ ἡ τῶν μερῶν ἀρετὴ ἐξίς τίς ἐστι.

Πάθος λέγεται ἓνα μὲν τρόπον ποιότης καθ' ἣν ἀλλοιοῦσθαι ἐνδέχεται, οἷον τὸ λευκὸν καὶ μέλαν, καὶ γλυκὺ καὶ πικρὸν, καὶ βαρύτες καὶ κοφότες, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· ἓνα δέ, αἰ τούτων ἐνέργεια· καὶ ἀλλοιώσεις.

VI.

Notes marginales sur la physique d'Aristote.*

Sur le livre I.

Laur. 86/19
f. 47

Τὰ φυσικὰ ἀρχὰς ἔχει· τὰ ἀρχὰς ἔχοντα ἐπίστασθαι συμβαίνει ἐκ τοῦ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν γνωρίζειν· τὰ ἄρα φυσικὰ ἐπίστασθαι συμβαίνει ἐκ τοῦ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν γνωρίζειν. Ἀναγκαῖα ἄρα τῷ φυσιολογικῆν ἐπιστήμην ἔξοντι· ἢ περὶ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν γνώσις. Ὅτι δὲ εἰσὶν ἀρχαὶ τῶν φυσικῶν, δείκνυσθαι ὁ Θεόφραστος οὕτως· τὰ φυσικὰ σώματα σύνθετά εἰσι· πᾶν δὲ σύνθετον ἀρχὰς ἔχει· τὰ ἐξ ὧν σύγκειται· ἅπαν γὰρ τὸ φύσει ἢ σῶμά ἐστίν, ἢ ἔχει σῶμα· ἄμω δὲ σύνθετα: —

¹⁰ Τὴν ἀρχὴν ὡς κοινὸν λαβῶν, διείλε ταύτην εἰς τὰ κυρίως αἷτια, τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ τελικόν, καὶ εἰς τὰ συναίτια λεγόμενα, οἷά εἰσι τὰ στοιχεῖα: —

Γνωριμώτερα ἡμῖν ἐστὶ τὰ σύνθετα καὶ συγκεχυμένα τῶν συντιθέντων αὐτὰ καὶ ἀπλῶν, διότι τὰ μὲν σύνθετα τῇ αἰσθήσει γνωρίζομεν, τὰ δὲ ἀπλᾶ τῷ νοῖ. Καὶ γὰρ ζῷον καὶ φυτὸν ἕκαστον, ὅτι ἄνθρωπος, καὶ ὅτι στοιχεῖον, ἐτόίμως γνωρίζομεν. Ὅτι μέντοι ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων ταῦτα, καὶ πῶς μὲν ἔχοντα τὰ στοιχεῖα τόδε ποιεῖ, πῶς δὲ τόδε, οὐ τοῦ παντὸς εἰδέναι. Ὄντως δὲ τὰ κοινὰ καὶ καθόλου γνωριμώτερα τῶν καθ' ἕκαστον· τὸ γὰρ ἐκ διαστημάτων προσιὸν ῥᾶον γινῶναι, ὅτι ζῷον ἢ ²⁰ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι ἄνθρωπος ἢ Σωκράτης. Ἀναλογεῖ δὲ τὸ καθόλου τῷ ὅλῳ· περιέχει γὰρ καὶ αὐτὸ τὰ μερικά, ὡς καὶ τὸ ὅλον τὰ μέρη, καὶ ἐν τῷ ζῷῳ ἀδιόριστός ἐστίν ἢ τῶν εἰδῶν τοῦ ζῷου διαφορά, ὡς ἐν τῷ ὅλῳ τὰ μέρη συγκεχυμένως διήρθηται. Τῇ μὲν οὖν φύσει σαφέστερα καὶ γνωριμώτερα τὰ ἀπλούστερα ὡς εἰλικρινῆ καὶ ἄμικτα· ἡμῖν δὲ τὰ καθόλου ²⁵ καὶ συγκεχυμένα γνωριμώτερα:

Παρμενίδης καὶ Μέλισσος ὁ Σάμιος μίαν καὶ ἀκίνητον ἔλεγον τὴν ἀρχὴν· ἀλλ' ὁ μὲν Παρμενίδης πεπερασμένην, πῦρ ἢ σέλας τι· ὁ δὲ Μέλισσος, ἄπειρον· Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, μίαν καὶ κινουμένην καὶ πεπερασμένην, τὸ ὕδωρ μέντοι, ὅτι πάντα τῷ ὑγρῷ ζῆ. Ταύτης ἦν τῆς δόξης ³⁰ καὶ Ἰππων, ὁ λεγόμενος ἄθεος. Ἰππασος ὁ Μεταποντῖνος καὶ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος τὴν τοιαύτην ἀρχὴν ἔλεγον εἶναι τὸ πῦρ· Ἀναξίμανδρος Μιλήσιος, Θαλοῦ μαθητῆς, τὸ ἄπυρον, πρῶτος τοῦτο τοῦνομα κομίσας τῆς ἀρχῆς, λέγων ἑτέραν εἶναι τινὰ φύσιν αὐτὸ τῶν καλουμένων στοιχείων, ἐξ ἧς

* A = Laurentianus Plut. 86, cod. 19, f. 47-62^v, copie autographe de Scholarios. Le texte même d'Aristote est de la main de Scholarios. Les notes marginales sont dispersées entre les ff. 47-62^v et sont d'une lecture difficile.

πάντα γίνεται· Ἀναξιμένης μίαν καὶ ἄπειρον καὶ ὠρισμένην ἀέρα λέγων αὐτήν· οἱ δὲ πολλὰς καὶ πεπερασμένας· οἱ μὲν δύο, ὡς οἱ Στωϊκοί, Θεὸν καὶ ὕλην· ἔνιοι δὲ πῦρ καὶ γῆν, ἢ μᾶλλον φῶς καὶ σκότος· Ἀριστοτέλης, τρεῖς, τὴν ὕλην καὶ τὰ ἐναντία· Ἐμπεδοκλῆς, τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, τὰς δὲ κυρίως ἀρχὰς ὑφ' ὧν ταῦτα κινεῖται, ψιλίαν καὶ νεῖκος· οἱ δὲ ἀπείρους λέγοντες. Οἱ μὲν ἀπλᾶς ταύτας ἔλεγον καὶ μὴ ὁμογενεῖς, τὰς ὁμοιομερείας τιθέντες ἀρχὰς, ὧν Ἀναξαγόρας ἦν, τὰς μὲν ὑλικὰς ἀρχὰς ἀπείρους ποιῶν, τὴν δὲ τῆς κινήσεως αἰτίαν καὶ γενέσεως μίαν, τὸν νοῦν. Λεύκιππος δὲ ἄπειρα καὶ αἰεὶ κινούμενα στοιχεῖα ἔλεγε τὰς ἀτόμους. Δημόκριτος δὲ ὁ Ἀβδηρίτης τὸ πλῆρες ἀρχὰς ἔθετο καὶ τὸ κενόν, ὧν τὸ μὲν ὄν, τὸ δὲ 10 μὴ, ὄν ἐκάλει. Τούτῳ καὶ Μητρόδωρος ἠκολούθησεν ὁ Χρῖστος:

Ἰ"Ἐκαστος τῶν ψευδοῦ δόξαν εἰσαγόντων ἢ φυλάττει τὰς ἀρχὰς τῶν ἰ. 47 ὑποκειμένων τῆ δόξῃ, καὶ δεῖ πρὸς αὐτὸν τοὺς φυσικοὺς ἀγωνίζεσθαι· ἢ ἀναιρεῖ, καὶ οὐδεὶς πρὸς αὐτὸν λόγος τῷ φυσικῷ. Καὶ πάλιν, ἢ ἀποφαντικῶς αὐτὴν εἰσάγει, ἢ καὶ συλλογισμῷ δοκεῖ χρῆσθαι· κἂν τε γοῦν ἀποφαίνηται, 15 κἂν τε ἔσθ' ἐν συλλογίῳ ἀπεμφαίνον τι καὶ παράδοξον ἔχοντος τοῦ λόγου, οὐδεὶς ἂν πρὸς αὐτὸν τῷ φυσικῷ γένοιτο λόγος. Εἰ τοίνυν ὁ Παρμενίδου καὶ Μελίσσου λόγος καὶ τὰς ἀρχὰς ἀναιρεῖ καὶ παράδοξόν τι καὶ ἀπεμφαίνον τίθεται, ἐν εἶναι λέγων τὸ ὄν, καὶ ἐν τῷ συλλογίζεσθαι βούλεσθαι, οὐ μόνον ψευδεῖς λαμβάνει τὰς προτάσεις, ἀλλὰ καὶ ἀσυλλογίσ- 20 τως συνάγει, διὰ ταῦτα πάντα οὐκ ἀνάξιος ἀντιλογίας εἶη, καὶ μάλιστα τῷ φυσικῷ, οὗ τὰς ἀρχὰς ἀναιρεῖ: —

Εἰ ἐν ἔστι, καὶ ἀκίνητον δεῖ εἶναι· κινούμενον γὰρ μεταβολὴν ἔξει πρόθεν ποῖ, καὶ ἀπὸ διαθέσεως εἰς διάθεσιν, καὶ οὐκέτι ἐν. Ἀλλὰ καὶ ἄπειρον δεῖ εἶναι· εἰ γὰρ πεπερασμένον, ἔξει καὶ πέρασ καὶ περατοῦν· 25 τοιοῦτον δὲ ὄν, μέσον καὶ ἔσχατον ἔξει· ταῦτα δὲ ἔχον πᾶσα ἀνάγκη μέρη ἔχειν. Καὶ γὰρ ζῶα καὶ φύτα πάντα κινούμενα φαίνεται, καὶ τὰ ἀπλᾶ στοιχεῖα, καὶ οὐρανὸς καὶ ἄστρα. Τὸ δὲ „ἢ ἐνια“ εἶπε διὰ τοὺς πόλους καὶ τὰ κέντρα τοῦ παντός, καὶ τοὺς ἄξονας, φύσει τε ὄντας καὶ ἀκινήτους τυγχάνοντας, ὑποτίθεται δὲ νῦν κινεῖσθαι, οὐ τὰς φυσικὰς ἀρχὰς, ἀλλὰ 30 τὰ φύσει ὧν ζητεῖ τὰς ἀρχὰς:

Ἰποθέμενος τὸ ἀληθὲς πρὶν τὸ ψεῦδος ἐλέγξαι, τὴν αἰτίαν προστίθῃσιν, οὐκ ἄτοπον εἶναι λέγων, πρὸ τοῦ λύσαι τοὺς ἐναντίους λόγους, ὑποθέσθαι τὰ ἐκ τῆς ἐναργείας μαρτυρούμενα· ὡσπερ οὐδὲ λύειν ἅπαντα ἀνάγκη.

Τὸ ἄπειρον ἐν τῷ ποσῷ ἐστὶν ἢ ὡς ἐν γένει· τοῦ γὰρ ποσοῦ τὸ μὲν ἄπειρον, τὸ δὲ πεπερασμένον· ἢ ὅτι τοῦ ἀπείρου καθ' αὐτὸ τὸ πόσον κατηγορεῖται· ἄπειρον γὰρ ἐστὶ ποσὸν ἀδιεξίτητον, εἰ λέγοι τις ἄπειρον τὸ πεπονθὸς τὴν ἀπειρίαν· καὶ πάλιν ἄπειρόν ἐστι πάθος ποσότητος, εἰ λέγοι τὴν ἀπειρίαν αὐτήν· διχῶς γὰρ τὸ ἄπειρον, ἢ τε ἀπειρία καὶ τὸ 35

ταύτην πεπονθός. Πανταχόθεν οὖν χρήται τῷ ποσῷ ὁ τοῦ ἀπείρου ὀρισμός. Καθ' αὐτὸ ἄρα ὑπάρχει τῷ ἀπείρῳ τὸ ποσόν· ὥστε καὶ μόνῳ· οὐ γὰρ οἶόν τε πλείοσιν ἀνομογενέσι τὸ αὐτὸ καθ' αὐτὸ ὑπάρχειν.

Τὸ ἓν, ἢ γένει, ἢ εἴδει, ἢ ἀριθμῷ. Ἀλλὰ τὸ τῷ μὲν γένει· ἢ εἴδει· ἓν οὐκ ἤξιωσεν ὁ Ἀριστοτέλης θέσθαι ὄν, ὡς προφανῶς εἰσάγοντα τὸ πλῆθος. Τὸ δὲ ἓν τῷ ἀριθμῷ λαβῶν καὶ διελόμενος, ὃ καὶ μάλιστα ἓν ἐστίν, ἐντεῦθεν τὴν ἀντιλογίαν ποιεῖται. Τὸ γὰρ ἓν τῷ ἀριθμῷ καὶ αὐτὸ πολλαχῶς λέγεται· καὶ ὡς τὸ συνεχές, ὡς μίαν εἴποιμι ἂν τὴν γραμμὴν· καὶ ὡς τὸ ἀδιαίρετον φύσει, ὡς τὸ σημεῖον καὶ ἡ μονάς· καὶ ὡς τὰ τὸν αὐτὸν ἔχοντα λόγον, καὶ ἓν ὄνομασι· διαφέρῃ, ὡς λώπιον καὶ ἱμάτιον. Κατ' ἄλλην δὲ πάλιν διαίρεσιν, τὸ μὲν δυνάμει ἓν λέγεται, τὸ δὲ ἐνεργείᾳ, καὶ οὕτως ἔχει πρὸς ἀλληλα ταῦτα ἓν τῇ γενέσει, ὡς τὸ μὲν ἐνεργείᾳ ἓν δυνάμει πολλά· εἶναι, τὸ δὲ δυνάμει ἓν, ἐνεργείᾳ πολλά, ὡς ἐπὶ τοῦ κηροῦ. Εἰ μὲν οὖν ὡς συνεχές ἐροῦσι τὸ ὄν ἓν, ἔσται ἐνεργείᾳ μὲν ἓν, 15 δυνάμει δὲ πολλά καὶ ἄπειρα· συνεχές γὰρ ἐστίν οὗ τὰ μόρια συνάπτει πρὸς ἓνα κεινὸν ὄρον καὶ ὃ διαίρετόν ἐστιν εἰς αἰεὶ διαίρετά. Εἰ οὖν τὸ ἓν ἓν ὡς τὸ συνεχές, τὸ δὲ συνεχές πολλά, τὸ ἓν πολλά ἔσται, τὰ δὲ πολλά οὐχ ἓν. Τὸ αὐτὸ ἄρα ἓν τε καὶ οὐχ ἓν ἔσται:

Πολλαχῶς δὲ καὶ τὸ συνεχές· ἢ ὡς γραμμὴ, ἢ ὡς ἐπιφάνεια, ἢ ὡς σῶμα, ἢ ὡς κίνησις, ἢ ὡς χρόνος. Πῶς οὖν κατὰ ταῦτα ἓν τὸ ὄν, ἐκάστου εἰς πολλά εἶδη διαίρουμένου;

Γ. 48 | Εἰ ἓν τὸ μέρος καὶ τὸ ὅλον, μέρος ἔσται τὸ ὅλον, καὶ τὸ μέρος ἐκ πολλῶν ὁλῶν ἔσται. Εἰ δὲ ἕτερον τὸ μέρος καὶ τὸ ὅλον, τὰ δὲ μέρη ποιοῦσι τὸ ὅλον, ἔσται τὸ ὅλον ἕτερον ἑαυτοῦ. Καὶ οὕτως ἐν τῇ ἀπορίᾳ 25 φησὶν οὐ μόνον ἐπὶ τῶν συνεχῶν μερῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν διωρισμένων, ἢ τῶν κατὰ παράθεσιν, ὡς ἐπὶ τῆς οἰκίας· ἢ τῶν ἀφεστηκότων, οἶον χειρὸς καὶ ποδός. Εἰ γὰρ ἡ χεὶρ τοῦ Σωκράτους ἢ δεξιὰ καὶ ὁ Σωκράτης ἓν, καὶ ἡ ἀριστερὰ πάλιν καὶ ὁ Σωκράτης ἓν, καὶ ἡ ἀριστερὰ καὶ ἡ δεξιὰ ἓν ἔσοντα· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ „καὶ εἰ τῷ ὁλῷ 30 ἓν ἐκάτερον“.

Τὸ ἀδιαίρετον τριχῶς· τὸ μίῳ διηρημένον, οἶόν τε δὲ διαίρεθῆναι, ὡς τὸ συνεχές· τὸ μηδὲ ὅλως διαίρεσθαι πεφυκός, ὡς τὸ ἀμερές, ἢ στιγμὴ καὶ ἡ μονάς· τὸ μόριον μὲν ἔχον καὶ μέγεθος, ἀπαθές δὲ διὰ στερεότητος ἢ ναστότητος, ὡς ἐκάστη τῶν Δημοκρίτου ἀτόμων. Εἰ μὲν οὖν ἓν τὸ ὄν, 35 ὡς τὸ συνεχές, πολλά πάλιν ἔσται τὸ ὄν. Εἰ δὲ ὡς ἡ ἄτομος, πρῶτον μὲν ἄτοπον μίαν λέγειν ἄτομον τὰ πάντα· εἶτα καὶ αὐτῇ συνεχῆς καὶ διαίρετῆ ἐπ' ἄπειρον, δυνάμει τε πολλά, ποσότητά τε τοῦ μεγέθους καὶ ποιότητα τοῦ σχήματος ἔχουσα. Εἰ δὲ ὡς μονάς καὶ στιγμὴ, οὔτε ποιόν τι ἔσται τῶν ὄντων· τὸ γὰρ ποιόν ἐν διαίρετοῖς σώμασιν· οὔτε ποσόν· 40 τὸ γὰρ ἀδιαίρετον πέρας τοῦ ποσοῦ· ὥστε οὔτε ἄπειρον τὸ ὄν, οὔτε